

SMAKELIJK LEZEN!

**LEERLIJN
KOKEN MET LITERATUUR**

GROEP 5-6

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...

BOEKENLIJST

Bij de uitgewerkte lesactiviteiten hebben we met regelmaat gebruik gemaakt van een specifiek boek. Dit boek is mogelijk aanwezig in de bieb op school en/of te lenen via Bibliotheek De Domijnen. Vraag je leesconsulent!

De lesactiviteit is zó gemaakt dat je er ook gemakkelijk een ander boek voor kunt gebruiken. Misschien een die op dat moment beter bij het thema of je groep past.

GROEP 5-6

Taal & Klank		
Theater		
Kunst-en-Makers	Wie achter deze deur verdwaalt	Rindert Kromhout en Tonke Dragt
Nieuwe Media	De legende van de Aubelemènkès	Website: www.verenigingsittardsverleden.nl

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...

LITERAIRE COMPETENTIES | 5-6

RECEPTIEF (R) | de leerling leert zich openstellen voor culturele uitingen (waarnemen en beleven).

CREËREND (C) | de leerling kan op eigen wijze vormgeven aan zijn ervaring, waarneming, verbeelding en kennis.

REFLECTEREND (RE) | de leerling kan terugkijken op eigen ervaringen, deze interpreteren en er betekenis aan geven.

ANALYSEREND (A) | de leerling kan vanuit een vraag zichzelf en zijn omgeving leren kennen.

RECEPTIEF

De leerling ...

1. herkent diverse vertelstructuren en kan deze benoemen.
2. kan, door het luisteren of lezen van cultuurhistorische jeugdliteratuur, wisselingen van tijd en plaats onderscheiden.
3. kent schrijvers /dichters van jeugdliteratuur en poëzie en weet welk. werk van hun hand komt
4. kan diverse genres onderscheiden op basis van specifieke kenmerken.

CREËREN

De leerling ...

1. kan vertelperspectief, structuren, tijd en plaats, feit en fictie toepassen in een zelf gemaakt verhaal of gedicht.
2. benoemt betekenis van kleurgebruik, vorm en compositie.
3. maakt een begin met creatief geeft verhaal of gedicht zelf vorm.
4. is bekend met vertelconventies (o.a. opening-slot-formules).
5. kent de verhaalstructuren: tekeningen, woorden, begin-midden-eind.
6. maakt een eigen animatie n.a.v. een verhaal.
7. herkent structuren van rijm- en dichtvormen (en past toe).
8. ontmoet schrijver/illustrator.

REFLECTEREN

De leerling...

1. kan zijn mening goed onderbouwd beargumenteren.
2. heeft oog voor betekenisvolle verbanden (titel - inhoud).
3. kan zich een weloverwogen mening vormen over eigen werk en dat van medeleerlingen.
4. kan zich verplaatsen in de werkelijkheid van een boek en eigen betekenis geven.
5. heeft oog voor de echte wereld en de verhaalwereld: levenservaring helpt gebeurtenissen uit het verhaal verklaren.
6. kan genres onderscheiden en ontwikkelt persoonlijke voorkeuren.
7. kan verbanden leggen tussen jeugdliteratuur /poëzie en de werkelijkheid.

ANALYSEREN

De leerling...

1. kan jeugdliteratuur /poëzie plaatsen in de tijd.
2. kan jeugdliteratuur /poëzie in relatie brengen met lesstof van andere vakken.
3. heeft er oog voor dat een verhaal kan verwijzen naar andere verhalen of teksten zoals in films of liedjes.

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...

CULTURELE COMPETENTIES

REFLECTEREND VERMOGEN (R)

De leerling kan terugkijken op eigen ervaringen, deze interpreteren en er betekenis aan geven.

De leerling ...

1. verwoordt eigen ervaringen en gevoelens in relatie tot de context.
2. bedenkt persoonlijke leervragen.
3. geeft aan wat hij anders en beter kan in relatie tot zijn leervragen.
4. vergelijkt eigen ideeën en werk met die/dat van anderen.
5. benoemt wat ideeën en werk van anderen voor hem betekenen.
6. stelt zich open, vraagt anderen om feedback en tips en gebruikt deze.
7. kan verwoorden wat de waarde van kunst en erfgoed voor hem is.

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...

CULTURELE COMPETENTIES

CREËREND VERMOGEN (C)

De leerling kan op eigen wijze vormgeven aan zijn ervaring, waarneming, verbeelding en kennis.

De leerling ...

1. kan zich een voorstelling maken van een gebeurtenis, ervaring of idee en deze uiten.
2. past bewust technieken, vaardigheden en materialen toe binnen eigen werk.
3. kan opgedane kennis toepassen.
4. bedenkt en maakt ontwerpen en/of concepten.
5. bedenkt en realiseert alternatieve oplossingen.
6. geeft op eigen wijze vorm aan ervaringen, emoties en ideeën.

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...

CULTURELE COMPETENTIES

ONDERZOEKEND VERMOGEN (O)

De leerling kan vanuit een vraag zichzelf en zijn omgeving leren kennen.

De leerling ...

1. gebruikt actief zijn zintuigen om een object, onderwerp of gebeurtenis te verkennen.
2. experimenteert met verschillende materialen, technieken en begrippen.
3. verkent emoties, ervaringen en ideeën van zichzelf en anderen.
4. stelt vragen aan zichzelf en zijn omgeving.
5. verzamelt, selecteert en maakt kritisch gebruik van verschillende bronnen.
6. gaat door met onderzoeken tot zijn doel bereikt is.
7. werkt de vraag planmatig uit.
8. kan vraag en plan bijstellen op basis van (onverwachte) uitkomsten.

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...

TAAL VAN VROEGER EN NU, VAN HIER EN DAAR

De leerlingen ontdekken hoe taal en klank samenhangen met plaats, tijd en identiteit, en ze maken hun eigen stripverhaal.

DOELGROEP

5-6

DUUR

60 minuten

DISCIPLINE

literatuur & muziek

MATERIALEN

- Fragmenten uit een jeugdboek van vroeger (Annie M.G. Schmidt) en een van nu (bijv. Mus en Kapitein Kwaadbaard)
- Fragmenten uit een jeugdboek uit een ander land (vertaling)
- Papier, potloden, stiften

AAN DE SLAG!

1 | TALEN VERGELIJKEN

Lees uit twee verschillende boeken één fragment voor: een boek met ouderwetse taal en een boek met 'hippe' taal. Of uit twee verschillende landen. Onderzoek de verschillen én overeenkomsten.

- Hoe klinken de beide fragmenten?
- Waar en wanneer spelen de verhalen zich af?
- Waarom denk je dat?

2 | GESPREK

Leg uit dat taal 'in beweging' is: woorden komen en gaan. In andere landen en in dialecten klinken verhalen ook anders. Laat eventueel een kort fragment horen in een andere taal of dialect en bespreek hoe het klinkt.

3 | MAAK EEN STRIPVERHAAL

De leerlingen maken een eigen strip:

- Bedenk twee personages: één van vroeger en één van nu, of één van hier en één van elders (land, streek, planeet).
- Laat ze samen iets meemaken (een ontmoeting, ruzie, verdwalen).
- Laat elk personage spreken in zijn taal: ouderwets, dialect, Engels, straattaal.

De leerlingen kleuren hun strip in en voegen extra klankwoorden toe (boem, zoef, ploink).

REFLECTEER & PRESENTEER

De leerlingen tonen hun strips op een grote tafel of aan een waslijn. Stel vragen over het proces (Hoe heb je het aangepakt? Wat vond je moeilijk?) en over de genomen keuzes. Sluit af met een reflectie over taal, tijd én plaats als onderdeel van de identiteit.

LITERAIRE COMPETENTIES

- R2 | R4
- C1 | C7
- RE2 | RE3 | RE7
- A1

CULTURELE COMPETENTIES

- R1 | R5
- C1 | C6
- O3 | O4 | O8

EXTRA

- Vraag je leesconsulent om inspirerende boekentips.
- Nodig een striptekenaar uit in de klas, bijvoorbeeld via DeSchrijverscentrale.nl
- Maak een bundel van alle strips en geef iedere leerling een kopie
- Maak een tijdlijn van boeken: begin eenvoudig met 'aan de ene kant vroeger, aan de andere kant nu'. Of maak er een op basis van een aantal belangrijke periodes in de jeugdliteratuur (zie Open BOEK - vraag de leescoördinator of leesconsulent).
- Versier een beginletter als de oude monniken vroeger deden (gebruik echte inkt en kroontjespen!).
- Welke taal zie je op telefoon en socials - ga in gesprek over deze taal en koppel deze activiteit aan mediawijsheid.

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...

TONEELLEZEN

De leerling ontdekt het verschil tussen verhalende en dramatische tekst en leert deze zelfstandig én samen om te zetten naar een toneelvorm.

DOELGROEP

5-6

DUUR

45 minuten

DISCIPLINE

literatuur & theater

MATERIALEN

- Theater / toneelleesboek
- Jeugdroman met dialogen
- Attributen, zoals stoelen, dozen, slingers, hoedjes, lappen stof

AAN DE SLAG!

1 | TONEELLEZEN

Kies uit een toneelleesboek een passend verhaal (bijvoorbeeld bij een thema). Nodig de leerlingen uit om het verhaal voor de klas te lezen. Maak tweetallen of groepjes (zoveel als er personages zijn in het fragment) en laat de leerlingen het verhaal oefenen én voordragen.

2 | TEKSTEN VERGELIJKEN

Kies uit een jeugdboek een fragment met verhalende tekst én dialogen. Laat ook dit fragment lezen door de leerlingen.

- Wat valt op aan de opbouw, beschrijvingen of gedachten van personages?
- Welke verschillen en overeenkomsten zijn er met het toneelleesboek?
- Hoe maak je de tekst geschikt voor toneel?

3 | OMZETTEN & OPVOEREN

De leerlingen schrijven de jeugdboektekst om naar een toneeltekst.

- In tweetallen (bij een dialoog) of in groepjes (zoveel als er personages zijn in het fragment)
- Ze mogen tekst veranderen, toevoegen of weglaten
- Maak afspraken: wie speelt wie? Wat is het begin? En het einde?

De leerlingen oefenen en voeren hun scène op, eventueel met attributen.

REFLECTEER & PRESENTEER

Vraag naar de ervaringen van de leerlingen.

- Heb je de personages beter leren kennen?
- Wat zou je zelf in zo'n situatie hebben gedaan?
- Kun je via theater soms méér vertellen dan met woorden in een boek? Bespreek dat er niet één juiste manier is om een scène te spelen.

LITERAIRE COMPETENTIES

- R4
- C3
- RE5
- A3

CULTURELE COMPETENTIES

- R6
- C1 | C3
- O3

EXTRA

- Vraag de leesconsulent of bibliothecaris om inspirerende boekentips.
- Maak foto's of filmpjes van de scènes en bespreek ze.
- Bezoek een jeugdvoorstelling in het theater.
- Boek een backstage tour in het theater.
- Treed op voor een andere groep of nodig ouders uit.
- Bespreek begrippen als: MELODISCH (hoger of lager), DYNAMISCH (harder of zachter) en TEMPOREEL (sneller of langzamer) - hoe kun je deze accenten inzetten bij voorlezen en voordragen.
- Bespreek het verschil tussen VOORLEZEN en VOORDRAGEN.

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...

WIE ACHTER DEZE DEUR VERDWAALT...

De leerling maakt kennis met de Griffel der Griffelschrijfster Tonke Dragt.

DOELGROEP

5-6

DUUR

2 x 45 minuten

DISCIPLINE

literatuur & beeldend

MATERIALEN

- Leesboek 'Wie achter deze deur verdwaalt' van Rindert Kromhout en Tonke Dragt | illustraties van Linde Faas
- Teken- en schrijfmateriaal
- (Digitale) bronnen

AAN DE SLAG!

1 | LEES VOOR & DENK-SCHRIJF-PRAAT!

- Kies zelf een fragment uit het boek (of ga gewoon voor het begin).
- Maak kennis met het fragment: lees voor én lees zelf. Maak aantekeningen tijdens het (voor)lezen: onderstreep, zet een vraagteken of voeg toe.
- DENKVragen: wat zie je - wat denk je - welke vragen roept het op?

2 | MAAK KENNIS MET TONKE DRAGT

- TONKE DRAGT: bekende schrijfster, vrouw in een mannenwereld (in die tijd!).
- Bekijk het filmpje over Tonke Dragt | SCHOOLTV:
<https://www.youtube.com/watch?reload=9&v=cBCjFXE9l6s>
- Maak aantekeningen bij het filmpje (denk aan de denkvragen!).
- Wat hoor /ontdek /leer je in het filmpje? Wat weet je zelf? Wat weet je nog niet en ga je opzoeken? Verzamel informatie over Tonke Dragt en maak er een kunstig PASPOORT van of kies een eigen vorm.
- PASPOORT? Lees achterin het boek waarom een paspoort bij dit boek past!

REFLECTEER & PRESENTEER

Vraag naar de ervaringen van de leerlingen.

- Bespreek ervaringen m.b.t. fragment en boek.
- Bespreek de rol van een vrouwelijke auteur in die tijd. Is dat nu nog? Is dat in alle landen hetzelfde? Verbind aan thema's van burgerschap!

LITERAIRE COMPETENTIES

- R3
- C3 | C8
- RE1
- A1

CULTURELE COMPETENTIES

- R5
- C3 | C6
- O5 | O6

EXTRA

- Stel paspoorten en kunstuitingen ten toon.
- Bezoek de tentoonstelling en praat er samen over.
- Nodig een vrouwelijke schrijfster uit, zie:
<https://www.deschoolschrijver.nl/schrijver-in-de-klas/>
- Lees meer boeken van Tonke Dragt. Zet haar boeken in de tijd. Wat zijn kenmerken van haar boeken en schrijfstijl? Herken je die ook in andere schrijvers? Maak een leesmuur van alle informatie over Tonke Dragt.
- Vraag de leesconsulent om een themacollectie aan te maken over Tonke Dragt of over vrouwelijke schrijvers.
- Hoe kijk hij aan tegen vrouwelijke schrijvers?

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...

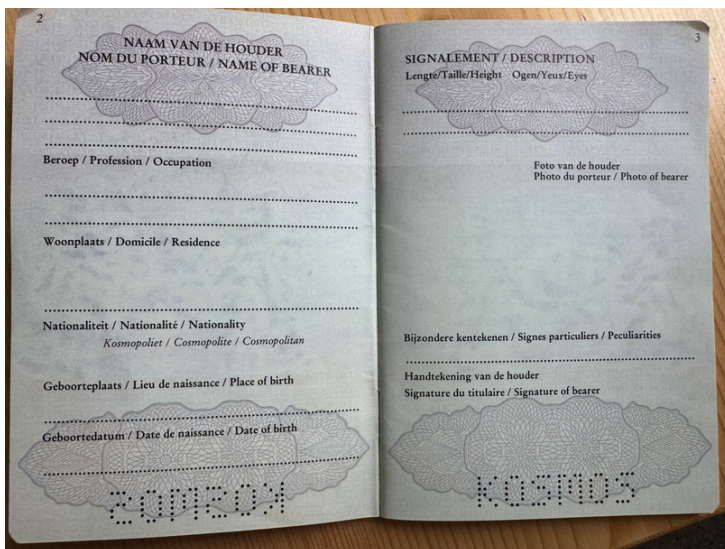

Foto van paspoort Koninkrijk der Kosmopolieten.
Uitgave ter gelegenheid van de Kinderboekenweek 1982 en
het 10-jarig bestaan van het Kosmos jeugdboekenfonds.

Omdat die zoveel op een echt paspoort leek, zijn de
paspoorten door de politie in beslag genomen.
https://www.dbnl.org/tekst/_lit004200101_01/_lit004200101_01_0026.php

Vul het paspoort van Tonke Dragt aan met alle informatie die
je over haar, haar schrijven en haar boeken hebt gevonden.

Verwerk een en ander tot een echt paspoort en wie weet...!

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...

VERHALEN UIT DE STAD

De leerling maakt kennis met verhalen uit de eigen omgeving en geeft die digitaal vorm.

DOELGROEP

5-6

DUUR

2 x 45 minuten

DISCIPLINE

literatuur & nieuwe media

MATERIALEN

- De legende van de Aubelemènkens | download: https://www.verenigingsittardsverleden.nl/verhalen/905033_sittardse-legenden
- Bronnen m.b.t. verhalen van vroeger
- Telefoon, iPad of Chromebook

AAN DE SLAG!

1 | LEER DE AUBELEMÈNKES KENNEN...

- Print het verhaal, lees het voor of lees het samen, lees het in het NL of in het dialect. Je vindt het verhaal ook in het Limburgse sprookjesboek.
- Wat herken je uit het verhaal? Wat herken je van je eigen omgeving? Wat zijn belangrijke en mooie verhalen om te onthouden?

2 | LEER MIJ KENNEN!

- Breng je eigen leven tot nu toe in kaart door middel van verhalen.
- Denk aan avonturen die je zelf weet, herinneringen van je ouder(s) van toen je nog een baby was, herinneringen van je opa of oma uit de tijd dat zij een kind waren en in dezelfde stad woonden.
- Kies drie belangrijke momenten uit die je 'voor altijd wilt bewaren'. Voor welke vertellers kies jij?
- Maak een afspraak, regel wat nodig is om deze momenten vast te gaan leggen. Zorg voor een opnamedevice én bespreek of de vertellers 'op beeld willen'.
- Neem de vertellers van de drie momenten op. Zie de kaart met tips en denk ook aan: begin - midden - eind (structuur en opbouw)

3 | ORGANISEER EEN FILM-KIJK-MOMENT

REFLECTEER & PRESENTEER

- Wat ben je over jezelf (en je historie) te weten gekomen?
- Waar ben je blij mee en trots op?
- Hoe lukte het filmen? Waar ben je trots op en wat zou je een volgende keer anders doen?
- Hoe voelde het FILM-KIJK-MOMENT?

LITERAIRE COMPETENTIES

- R2
- C3 | C6
- RE2
- A1

CULTURELE COMPETENTIES

- R1 | R7
- C2 | C6
- O3 | O4 | O5

EXTRA

- Kies je mooiste, beste, liefste, onvergetelijkste fragment.
- Zet alle fragmenten van alle kinderen achter elkaar en je hebt een FILM 'om nooit te vergeten'.
- Van film naar boek - beschrijf je fragment als een waar gebeurd (dagboek)verhaal. Lees dit voor, maak er een tekening bij, plak alle fragmenten in een logische volgorde (tijd?) achter elkaar en je hebt een heel boek. Het boek kan dan een plek krijgen in de bieb (en uitleensysteem) op school.
- Ga op zoek naar nog meer verhalen: breng je ouders in kaart, je opa en oma, vroeger en nu en begin een klein historisch archief... (in de toekomst zullen lezers, misschien wel je kleinkinderen, hier heel blij mee zijn!)

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...

TIPS BIJ HET MAKEN VAN EEN VLOG /FILMPJE

1. Let op de ACHTERGROND | kijk waar je gaat vertellen en filmen, kies een plek die past bij het verhaal
2. Let op het LICHT | Als je met je rug naar de zon staat, is je gezicht op de camera heel slecht te zien. Jij wordt dan helemaal donker, terwijl het achter je heel licht is. Tegenlicht heet dat. Let dus goed op het licht voordat je gaat filmen.
3. Let op het GELUID | zorg voor een rustige omgeving en zorg dat camera /microfoon niet te ver weg staan van de verteller
4. Maak eerst een PROEFOPNAME en bekijk dan kritisch punt 1-2-3 | is het goed? Ga dan voor de echte opname! Nog niet tevreden? Pas aan en probeer nog eens.
5. Film HORIZONTAAL | Veel smartphones kunnen tegenwoordig goede filmpjes maken. Let dan wel op dat je je telefoon in de breedte draait.
6. Ben ZELFVERZEKERD | je kan het!
7. Maak je vlog PERSOONLIJK en WEES JEZELF | jij vertelt iets dat niemand anders kan vertellen.
8. Film NIET TEVEEL | spreek van tevoren af hoelang het mag duren
9. BLOOPERS zijn leuk | Iedereen maakt weleens foutjes. Je struikelt over een draad, of opeens gaat het licht uit. Deze bloopers kun je uit je filmpje knippen, maar je kunt ze er ook in laten. Misschien maken ze je vlog juist heel grappig!
10. BEKIJK HET FILMPJE op <https://www.kidsweek.nl/videos/10-tips-voor-het-maken-van-een-vlog~384acb4>

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...

© augustus 2025

Ontwikkeld in opdracht van

Ontwikkeld door:

EN ZE LEESDEN NOG LANG EN GELUKKIG...